

Washington no accepta la reducció dels seus efectius estacionats en territori espanyol

CONVERSES ESPANYA-ESTATS UNITS: LES BASES DEL DESACORD

Els Estats Units es declaren disposats a no renovar el Conveni d'Amistat, Defensa i Cooperació vigent amb Espanya, que expira el maig de 1988, i a abandonar les bases en territori espanyol que utilitzen d'ençà 1953, si Espanya manté el seu nivell d'exigències pel que fa a la reducció d'efectius i activitats.

Quan fa sis mesos que es negocia, les converses semblen bloquejades per les postures irreconciliables d'ambdues parts. El cavall de batalla de les diferències és la virtual retirada de les bases de Torrejón i Saragossa, que la proposta espanyola planteja. Washington ha contraatacat exigint la cobertura, «missió per missió», de les operacions assignades als efectius americans que hagin de ser retirats, per les forces espanyoles.

Els orígens de la posició espanyola es remunten al «Decàleg sobre Pau i Seguretat» que Felipe González va presentar al Congrés dels Diputats l'octubre de 1984, durant el debat sobre l'Estat de la Nació. Al «Decàleg» —que feia oficial el canvi de postura dels socialistes en relació a la OTAN— el govern hi expressava el desig de reduir la presència militar dels Estats Units en territori espanyol.

Amb aquest propòsit —i també per augmentar la credibilitat davant un electorat que havia de pronunciar-se sobre la permanència a l'OTAN—, l'any 1985 el govern espanyol proposà al nord-americà l'inici de converses, quan a l'actual Conveni li restaven encara tres anys de vigència. Washington es va negar en rodó a negociar res abans de saber si Espanya es quedaria a l'OTAN.

El 12 de març de 1986 es celebrava la consulta sobre la permanència a l'Aliança. A la pregunta sotmesa als electors s'indicava com una de les condicions —o contrapartides— d'aquesta permanència: «Es procedirà a la reducció progressiva de la presència militar dels Estats Units a Espanya».

Aclarida la incògnita del referèndum, el mes de juliol passat van començar a Madrid les negociacions per a la renovació del Conveni entre els dos governs. Al comunicat conjunt previ s'admet com a un dels objectius de les converses «ajustar la presència militar nord-americana al nivell que ambdós governs estimin neces-

sari». S'hi afegeixen dues precisions: que la reducció dels efectius nord-americans hauria de ser escalonada i que estaria basada en la transferència a les Forces Armades espanyoles de les missions atribuïdes a les forces nord-americanes, de manera que no disminuís el nivell de seguretat per a ambdós estats i els seus aliats.

Des d'aleshores s'han succeït una segona ronda negociadora a Washington el mes de setembre i una tercera a Madrid, el mes de desembre.

Després d'aquesta darrera, i en constatar que no es feien progressos, el ministre d'Assumptes Exteriors, Fernández Ordóñez, s'entrevistà a Brussel·les amb el secretari d'estat nord-americà Shultz. En aquesta reunió es radicalitzen les posicions: mentre el ministre espanyol, exasperat, jugava la carta de la no renovació del Conveni en cas de desacord, Shultz suggeria que els Estats Units podrien prescindir de les bases, si el preu a pagar per mantenir-les és una reducció substancial de les mateixes, tal com exigeix la proposta espanyola.

El text íntegre d'aquesta proposta no ha estat facilitat, però fonts oficials assenyalen que inclou:

- La pràctica desaparició de la presència nord-americana a la base de Torrejón, incloent-hi l'Ala de Caça Tàctica, formada per 79 avions caçabombarders F-16, i uns efectius de 4500 homes.

- Supressió de la presència nord-americana permanent a la base

de Saragossa. Es proposa una fórmula d'utilització de les instal·lacions i el camp d'entrenament aeri obert als Estats Units i als altres països de la OTAN, però no sota el règim actual de base estable per a Washington, que hi estaciona avions cisterna.

- La transferència a serveis espanyols de les missions realitzades a algunes de les sis estacions de comunicacions (Estaca de Bares, Guardamar, Humosa, Inoges, Menorca, Sòller), a l'estació LORAN (d'ajudes de radio-navegació) de L'Estartit, a l'estació meteorològica i sismogràfica de Sonseca i als polvorins de Cartagena.

- La base de Rota, la més important per a l'actual desplegament estratègic nord-americà, no sofriria canvis importants.

Una sobreinversió defensiva

Quan l'any 1953 es firmava el primer Conveni hispano-nord-americà i s'instal·laven les bases, la dictadura del general Franco assolí —a més de l'ajut econòmic— un doble objectiu: d'una banda, s'iniciava un cert reconeixement internacional del règim, i sortia de l'aïllament en què la victòria aliada a la segona guerra mundial l'havia submergit; de l'altra, Espanya quedava associada de facto al dispositiu de seguretat occidental.

Avui, confirmada la presència a

l'OTAN i amb les Forces Armades espanyoles en procés d'equipament i modernització, la presència militar nord-americana suposa, segons fonts properes al Govern espanyol, «una sobreinversió defensiva que cal reduir i situar en les seves justes dimensions».

Per als Estats Units, en canvi, la posició geoestratègica d'Espanya continua essent cobejada. Es situa a l'encreuament entre Europa i el nord d'Àfrica, entre la Mediterrània i l'Atlàntic. Des de l'estret de Gibraltar, controla el trànsit entre els dos mars. Pot ser un punt de recalatge apropiat per a incursions a les «zones calentes» del Proper Orient. Finalment, el relatiu allunyament dels escenaris centreuropeus converteix la geografia peninsular en punt de gran interès per a emmagatzemar forces i materials, i acomplir altres funcions de suport logístic.

L'ús de les bases

Al llarg dels trenta-tres anys d'existència de les bases, el seu ús ha estat canviant, obeint en cada moment a la doctrina estratègica i la tecnologia militar existents.

A la dècada dels cinquanta hi havia en vigor la doctrina Foster Dulles de represàlies massives, que amenaçava l'URSS amb un atac nuclear generalitzat com a resposta a qualsevol agressió. Aquest atac havia de con-

sistir en el bombardeig atòmic.

A causa de la precària autonomia de l'aviació, els Estats Units necessitaven una cadena de bases aèries prou properes al territori soviètic per permetre l'atac, i prou allunyades per evitar ser destruïdes fàcilment. El sol espanyol, que acomplia aquestes condicions, va acollir durant un llarg període bombarders nuclears de l'aviació nord-americana.

A la dècada dels seixanta, amb l'aparició dels nous reactors de llarg abast, la possibilitat de repostar combustible en vol i el desenvolupament dels missils balístics intercontinentals —que al mateix temps fan les bases situades a Espanya més vulnerables front a un atac soviètic—, els bombarders atòmics de zona grisa estacionats a Espanya perden importància i són enretirats. Les seves funcions seràn cobertes per bombarders estratègics, amb base als propis Estats Units.

El pas a la doctrina McNamara dona importància al paper dels submarins portadors de missils nuclears. En aquell moment la base de Rota, que acull navilis de guerra i submarins nuclears, passa a tenir una funció destacada.

Finalment, als anys setanta arriba l'època dels missils de llarg abast transportats en submarins. La base de Rota perd importància com a estació de submarins atòmics i aquests són repatratis.

Avui, l'ús que els Estats Units fan

de les bases té una altra dimensió: la de suport logístic, de cara a la intervenció a diferents escenaris.

L'aviació nord-americana que Espanya vol foragitar cobreix missions pròpies de l'OTAN, i d'altres dedicades a protegir interessos de Washington al Proper Orient o al nord d'Àfrica.

El govern espanyol no està disposat a assumir totes aquestes missions (ni tan sols totes les missions de la OTAN), sinó només aquelles que tinguin com a àmbit d'actuació les zones d'interès estratègic per a Espanya. En quedaria exclòs el suport tàctic aeri a Grècia i Turquia.

Així, cal preveure una negociació difícil i en la qual el govern espanyol haurà de fer front a fortes pressions, inclosa la pressió dels governs europeus membres de l'OTAN, especialment sensibles a qualsevol disminució de la cobertura militar nord-americana.

Tanmateix, no és probable que els Estats Units optin per trencar la possibilitat d'acord i abandonar Espanya i deixar la base de Rota, l'única que conserva una importància primordial.

D'aquí a novembre —termini limit per concloure les negociacions o denunciar el conveni—, assistirem segurament a un canvi de postura. Una de les parts haurà de cedir. Qui cedirà, es manté com a incògnita. ■

Carme Pujol

